'రమాపతి ఖమ్మం పోయాడుగా!?...' నరహరి హోలా నవ్వి, నగం గొంతుకతో అన్నాడు, అదో రహస్యమయినట్టుగా.

'త్రిసంగమం'లా ఏర్పరచిన కాలువ వంతెన అంచున వెనక్కి చారగిలబడి, సిగరెట్ కొడిని నీటిలోకి దులిపేవాడల్లా ఆగి, ముకుందం, 'సందేహం ఎందుకొచ్చిందీ... షరా మామూలే...' అన్నాక, ముసిముసిగా నవ్వాడు.

కాలువలోకి గులకరాళ్ళు జారవిడుస్తున్న మూర్తి పెదాలను 'నీటిని తాకిన గాలి కెరటం'లా. సన్నని నవ్వుతెర తాకింది. చేతిలోని గులకరాయిని ఎగరేసి, తల మీదుగా వెనక్కి కొట్టి. 'మీకా సంగతి తెలీదు కదూ?' అన్నాడు నన్ను చూస్తూ.

వారం క్రితమే 'గ్రేడ్' యిస్తూ నన్ని 'అయిస్ కూల్'కి బదిలీ చేశారు. ఊరు పెద్దదే. అయినా ప్రయాణ సౌకర్యాలు తగు మాత్రంగా లేవు. చెప్పుకోగల అభివృద్ధి ఏదీలేదు. అందుకు కారణాలు అప్రస్తుతమయిన రాజకీయాలు. రమాపతి ఊా 'అయిస్‌కూల్'లోనే లెక్కల మాష్టారు.

'ఏ సంగతి?'—అన్నాను.

ఫర్లాంగు దూరంలో లేలాండ్ లారీ హొకటి పశువులు తొలగగానికి 'హారన్' చేస్తూంది. దూరాన పల్లె పడుచుల వుయ్యాలపాట గాలి తెరలతో కలిసి మా చెవుల్ని తాకుతోంది — సన్నగా. కాలువ గట్టుప్రక్కగా వున్న కాలిబాటలో, గాడిద

మీపు మీద బట్టల మూటలు వేసి; వయిగా చంటిపిల్లాడిని కూరుచో పెట్టిన చాకలి దంపతులు బుజాలు రాసుకుంటూ పోతున్నారు.

'మీరు గమనించారో, లేదో ... నిజానికి రమాపతి మంచివాడే అయినా, 'బ్రహ్మకయినా పుట్టు రిమ్మ తెగులు' అన్నారు కదటండీ?' నరహరి తమాషాగా నవ్వి, చేతులు వూపుతూ అన్నాడు.

'ఏం చేశాడేమిటి?'

'—ప్రభుత్వాన్ని వుద్ధరించాడు.' టక్కున అనేసి, పక్కున నవ్వాడు. ముకుందం.

'ప్రభుత్వాన్ని కాదు మాష్టారో ...' తనకేదో అన్యాయం జరిగినట్టు పెద్దగా అరచి, తేలికగా నవ్వుతూ 'ప్రభావతిని' అన్నాడు. మిగిలిన యిద్దరూ హెచ్చుతగ్గులు లేని చిలిపి నవ్వు నవ్వారు.

అసలు విషయాన్ని దాచుతూ, వారలా నవ్వుతూ, వ్యాఖ్యానాలు చెయ్యడం నాకు నచ్చలేదు. లోలో చిరాకూ్కుడా కలిగింది. అయినా నా అభిప్రాయాలను 'నిష్కర్ష'గా చాటే చనువు యింకా ఏర్పడలేదు. లాంఛన ప్రాయంగా నవ్వి 'ఏవిటి కథ?' అన్నాను 'టయిం' చూస్తూ.

'ఇప్పటి మాటా?... ఐదు సంవత్సరాల నుంచీ...'

నరహరి తీస్తున్న చీ—దీర్ఘాన్ని మధ్యలో కొరికేస్తూ— 'ఐతే మాష్టారూ, యింకా సంబంధం వుంటుందంటారా? ... నాకను మానం' మూర్తి.

'నీకన్నీ అనుమానాలే. పులుపు తగ్గాక గాని, పులుపులోని 'టేస్టు' తెలిసిరాదట! నాలుగు సంవత్సరాలు గడవనీ, నలుగురు పిల్లలయాక, ఈ చచ్చు అనుమానాలన్నీ పుచ్చు పడతాయి. ముకుందం సిగరెట్ పీక విసిరేసి, మరో సిగరెట్‌తీసి పెట్టె మీద కొడుతూ, అన్నాళ, టి.బి. పేషంట్‌లా ఓ నిముషం దగ్గాడు.

లేలాండు లారీ కనుమరుగవుతూంది. చాకలి దంపతులు బుజాలు రాసుకుంటున్నదీ, లేనిదీ కనుపించడంలేదు. పడమర కొండలపయిగా విచ్చిపోతున్న వెలుగు కిరణాలు ... కాలువలో జలకాలాడుతున్నాయి. చుట్టూరా పాలెగూడులా అల్లుకపోతున్న చీకటి.

ముకుందాన్ని సిగరెట్ అడుక్కొని, పెదాల చివర సుతారంగా ఆనించి, అగ్గిపెట్టెకోసం చేయిచాపి 'ఆ ఫామిలీ— ప్లానింగ్ వుంది — చూశారూ ?' అని, ముకుందం యిచ్చిన అగ్గిపెట్టెతో సిగరెట్ ముట్టించి, పొగను వుంగరాలుగా వదిలాడు. ఉంగరాలు నిలువడంలేదు కొన్ని క్షణాలాగి మరోసారి సిగరెట్ పీల్చి, కొడి రాల్చుతూ.' అసలు మీ అభిప్రాయం చెప్పండి' అన్నాడు.

'మంచిదే' అన్నాను.

ముకుందం చీమకుట్టినవానిలా చటుక్కున లేచాడు. 'భలేవారే మాష్టారూ, మంచిదని 'స్టయిల్'గా కొట్టిపారేస్తే లాభం ? ... ముద్దాయిని— అవుననీ, కాదనీ, టక్కున చెప్పేస్తే 'కోర్టు' అంగీకరిస్తుందేవిటి... సాక్ష్యాలు చూపించాలి. వాదించాలి. ఆ వాదంలో వాస్తవం తారలా మెరవాలి 'పోనీ, ఎలా మంచిదంటున్నారు?' స్వరంలో కీపి వుంది.

నాకు ఏం చెప్పాలో వెంటనే స్ఫురించలేదు.

మేకలు కొన్ని కాలువలో నీళ్ళు త్రాగుతున్నాయి. వంకీ కర్ర బుజంమీదుగా, చేతులు చాపి 'కీ...య్యోయ్...' అంటున్నాడు కాపరి. నీళ్ళు త్రాగిన మేకలు కొన్ని చేనులోకి పరుగెత్తాయి. కాపరి తన వాడుక భాషలో ఏదో అంటూ వాటిని వెన్నంటాడు. గుంపంతటినీ ఓచోట చేర్చడానికి కాపరి పడుతున్న అవస్థకు నవ్వొచ్చింది,

ఓ నిముషం వయిగా ఆగి, 'ఆహారం మనకవసరం—అది లేకపోతే బ్రతకలేం. అలాగని మితిమీరి తింటే ఏమవుతుంది ?' కొన్ని క్షణాలాగి, 'దాంపత్యానికీ, సంతానానికీ వున్న సంబంధమూ అలాటిదే ... వ్యక్తిగతంగా దాని ఆవశ్యకతను గుర్తించనంతకాలం, 'లైఫ్‌లోని థ్రిల్' కనుమరుగవుతూంది ... నా వ్యక్తిగతాభిప్రాయం సుమీ...' అన్నాను.

'అవునులెండి. మీరన్నట్టు 'థ్రిల్' అనుభవంలోకి రావాలంటే, నిజమే... అవసరమే మరి...' మూర్తి అదోలాటి స్వరంతో అన్నాడు.

'అయితే మాష్టారూ, రమాపతి 'థ్రిల్'కోసమే ఆపరేషన్ చేయించుకున్నాడంటారు...యేం?' నరహరి మూర్తిని చూస్తూ అన్నాడు.

వులిక్కిపడ్డాను అంతరాంతరాల్లోనే. కొన్ని క్షణాలదాకా ప్రమాన్పడి పోయాను. అనేక కారణాలవల్ల బయటపడ నొల్లని నా అంతరంగాన్ని ఆట్టేపెట్టి, వైరివానిలా చూడసాగాను; 'స్వీట్ — నయిన్‌టీన్' యాక్షన్ చేసిన హీరోయిన్ నభినందించేందుకు గ్రీన్ రూంలో దూరిన 'టీన్ — యేజ్' అభిమాని. మేకప్ తీసేస్తున్న అమ్మమ్మను చూసి, పొందిన 'ధిగ్భ్రమ' లా—వాళ్ళ చర్చనీయాంశానికి వెనుక వున్న విషయానికి చకితుడనయి పోయాను.

ముకుందం కులాసాగా నవ్వి, తమాషాగా సిగరెట్ వెలిగించాడు.

మొహం చిట్లించి నరహరిని చూస్తు ముకుందంతో 'యిక వెళదాం' అన్నాను.

నేనో, నామాటో, అర్థంకానట్టుగా చూసి, ముకుందం, 'వెళ్ళి వెలగబెట్టే రాచకార్యమేముందండీ, కూర్చోండి.' అన్నాడు.

పొలంలో పాలేరొకడు 'టార్చి' వెలుగులో కాలువనీళ్ళు మడికి మలుపుతున్నాడు. దూరాన్నుంచి నక్కల కూతలు, కాలువలో కప్పల కోలాహలం, చుట్టూరా కీచురాళ్ళ శబ్దం, చీకటి గొల్లుమ్మి పాటలా వుంది.

లేచినవాడినల్లా మోకాలు దగ్గర ఫాంటు మడతను సరిజేసుకొని, విధిగా కూర్చున్నాను.

మూర్తి, నా బుజం తాకి, 'మీకు అసలు విషయం తెలీక 'బోర్' ఫీలవుతున్నారు.' తాపీగా అన్నాడు.

'మీరు చెప్పందే...'

ముకుందం సిగరెట్ కొడి రాలేందుకు చిటికేసి, నిప్పు ఎరుపుదనాన్ని బొటన వ్రేలితో తాకుతూ, 'రమాపతి' 'ఆపరేషన్' చేయించుకున్నాడని కాదు మాష్టారూ, మేం హేళన చేస్తుందీ...'

'పాం...పావ్...'

ఉలిక్కిపడి తలెత్తాము. పొలం గట్టుమీద పాలేరు కర్రతో కొడుతూ, అరుస్తున్నాడు. ఉషారుగా అందరమూ పరుగెత్తాము. అప్పటికే అది చచ్చిపడి వుంది. నరహరి పాలేరు చేతిలోని 'టార్చి' అందుకొని, పాము మీదకు 'ఫోకస్' చేశాడు. తల చితికి, నాలుక బయటికొచ్చి, రక్తంతో వికృతంగా వుంది, పాలేరు చేతి కర్రతో

పామును కొరిచి, మూతల్లోకి పోని స్తున్నాడు మూర్తి.

'మూడుమూర్లా బెత్తెడుంది ... తప్ప దియ్యి. కోడెతాను' పాలేరు.

'పయిసా నోటిలోవుంచి కాల్చేయ్' నర హరి టార్చిని పాలేరు కందిస్తూ అన్నాడు.

సింగినాదం లెండయ్యగోరూ, పాపుం బోడితో తోలుతీయించి ఆరేసి అమ్ము కుంటే అయిదారు రూపాయలొత్తాయి.' పాలేరన్నాక, పామును త్రాడులా కర్రకు మెలేసి, కాలువకేసి నడిచాడు.

'మనవూం వెళదాం' అన్నాడు నరహరి దారికి మళ్ళుతూ,

నా మనసులో రమాపతి సుడితిరుగు తున్నాడు. కొంచెం తెలిసిన అతని కథ— వాసన చూపి తొలగించిన ఎన్నడూ తినని పదార్థంలా వుంది. ప్రభావతి ఎవరో నాకు తెలీదు.

రెండడుగులు పెద్దగావేసి, ముకుందం ప్రక్కగావచ్చి, 'మాష్టారూ, మనకీ, రమాపతికీ మధ్యలో పాలేరు చంపిన పాముచ్చింది' అన్నాను కృత్రిమంగా నవ్వుతూ.

ముకుందం నిశ్శబ్దంగావుండి, సిగరెట్ పీకను నూవ్వుగు వేలిగోటిమీద ఐదారు క్షణాలు బొటన వేలితో నిలిపాక, విసిరి కొడుతూ, పొగ 'స్లో'గా వదిలాడు.

'మరెందుకు మాష్టారూ ?' మళ్ళీ నేనే.

ముందూ, వెనుకల నున్నవారు ముసి ముసిగా నవ్వారు. ముకుందం 'తరవాత చెపుతా లెండి' అని, ఐదారడుగులు వేశాక, అయినా చెప్పడానికి ఏముందండీ ... అంద రుకూ తెలిసిన రహస్యమే' అన్నాడు.

'రహస్యం — రహస్యంలా వుంచేసి, ఉప మానాలూ, వ్యాఖ్యానాలేనయ్యే, మీరు చెప్పడం!'

ముకుందం హోయలోయలుగా నవ్వాడు.

నరహరి, 'యిప్పటి మాట కాదు మాష్టారూ, ఐదారు సంవత్సరాల నుంచీ..' అంతలోనే స్వరం మార్చి, జాలిగా 'ఆప రేషన్ చేయించుకున్నాక, అతనిలా పరువు మర్యాదలు మంటగలుపుకున్నాడు గానీ,...'

'ఏమండోయ్ ... 'యిన్‌స్ట్రీ' మాష్టారూ, పాఠాలు కూడా యిలానే చెపుతున్నారా యేం?...ముందూ వెనుకలు, వెనుకా ముందులు చేస్తూ, పరువు మర్యా దలు మంటగలుపుకున్నాకే ఆపరేషన్ చేయించుకున్నాడండీ...' మూర్తి.

'ఎప్పుడో, వొకప్పుడు...చెప్పరియండి...'

'చదువుకోలేదన్న మాటేగాని, నిజా నికా యిల్లాలు లక్ష్మీదేవి కాదుటండీ?... ఆ యిద్దరు పిల్లలే లేకపోతే అమ్మో ... రమాపతి సామాన్యుడా? ... గమ్మత్తు చూశారూ!, అతగాడితో నెలల తరబడి స్నేహం చేసినా కొరుకుడు పడని గుణ మండీ ... ఒకటి చెప్తాడు. మరొకటి చేస్తాడు. లౌక్య మెరిగిన వాడులెండి. గ్రహ బలం కలిసిరాక, పంతులయ్యాడు గాని, రాజకీయాల్లోకి దిగితే 'మినిష్టర్' కావాలి సిన వాడు కాదుటండీ?...' ఆగి, చేయి వెనక్కిచాపి, 'ఏదోయ్ ముకుందా,' ఆఖరిది వొకటి పడేయ్,' అన్నాడు.

ముకుందం కోసం సిగరెట్టో, సిగరెట్ల కోసం ముకుందమో, ఆ అవినాభావ సంబంధం నాకు తెలీదుగాని, వాటిని విడిచి, మేలుకొని వుండగా అతని తరం గాదు. దగ్గు ఆయనగారి సతీమణి.

రమాపతిని వదిలేసి, నరహరి సిగరెట్ వెంటబడటం చికాకుగా వుంది.

నరహరి మళ్ళీ ఆరంభించాడు. 'మీ మొదటిలో అనుమానపోలేదు సుమండీ ... సలక్షణమయిన సంసారాన్ని, వొదిలి, అతనికి ఖమ్మంలో వ్రిదెలా పడుతుందా? — అను కునే వాళ్ళం.' నవ్వి 'రహస్యం దాగుతుంద టండీ, తనంతట తానే బయటపడ్డాడు. ఆయనగారి పోకడలూ, ఆవిడగారి రాకడలూ...'

'ఎవరు ప్రభావతేనా?'

ముకుందం కిసుక్కున నవ్వి, నా బుజం మీద చిన్నగా చరిచి, 'మరెవరి సంగతి మనం మాటాడుతుంటా... ఆవిడేం అప్స రస కాదులెండి. తారుపూసిన 'లేలాండ్ లారీ'లా వుంటుంది.' అని, వోసారి ఉటి కేసి, చప్పరిస్తూ, 'అయితేనే మండీ, ఆ నలుపులో మెరుపు కలిసినట్లుంటుందీ. యిక కళ్ళన్నారూ? ... మ్యూజియంలో పెట్టాల్సినవే కాదుటండీ ?...'

మూర్తి, నరహరులు, కులాసాపడుతున్న పసి పిల్లల్లా నవ్వుకోసాగారు.

ప్రభావతి మాటకేంగాని, ఆక్షణాన వాళ్ళలోని ముకుళించుకున్న ఆశలు రెక్క లిప్పుకున్నట్లు అయింది.

హరిరామ్

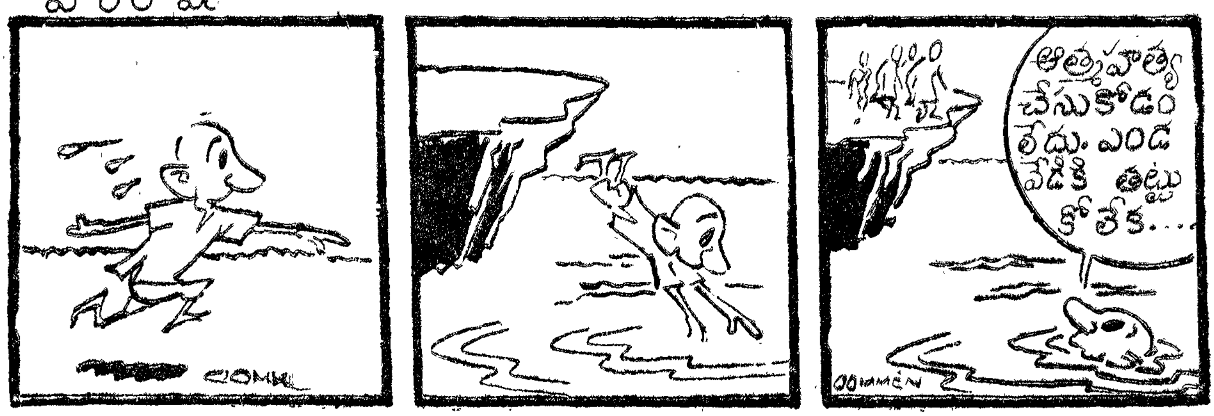

'ఆయితే?...'

నా అనుమానం పెదాలను దాటుతూనే మూర్తి అందుకున్నాడు. 'ఆపరేషన్ చేయించుకోవాల్సిన అవసరం యితనికేమిటా అని కదూ. మీ ప్రశ్న?... మరి దొరదే కదండీ... చేతులు 'తమాషాగా ఆడిస్తూ, స్వరం తగ్గించి, 'రేపు ప్రభావతికి పిల్లలు పుడితే ఎంత డేంజర్!'

ముళ్ళపొదలో చిక్కుకొన్న కౌమున్నిల్ని అతి ప్రయాసతో తప్పించుకున్న దుప్పిలా దీర్ఘంగా నిట్టూర్చాను. మనసులో గజిబిజిగా రకరకాల ఊహలు ... సంచలనం ... ఏ

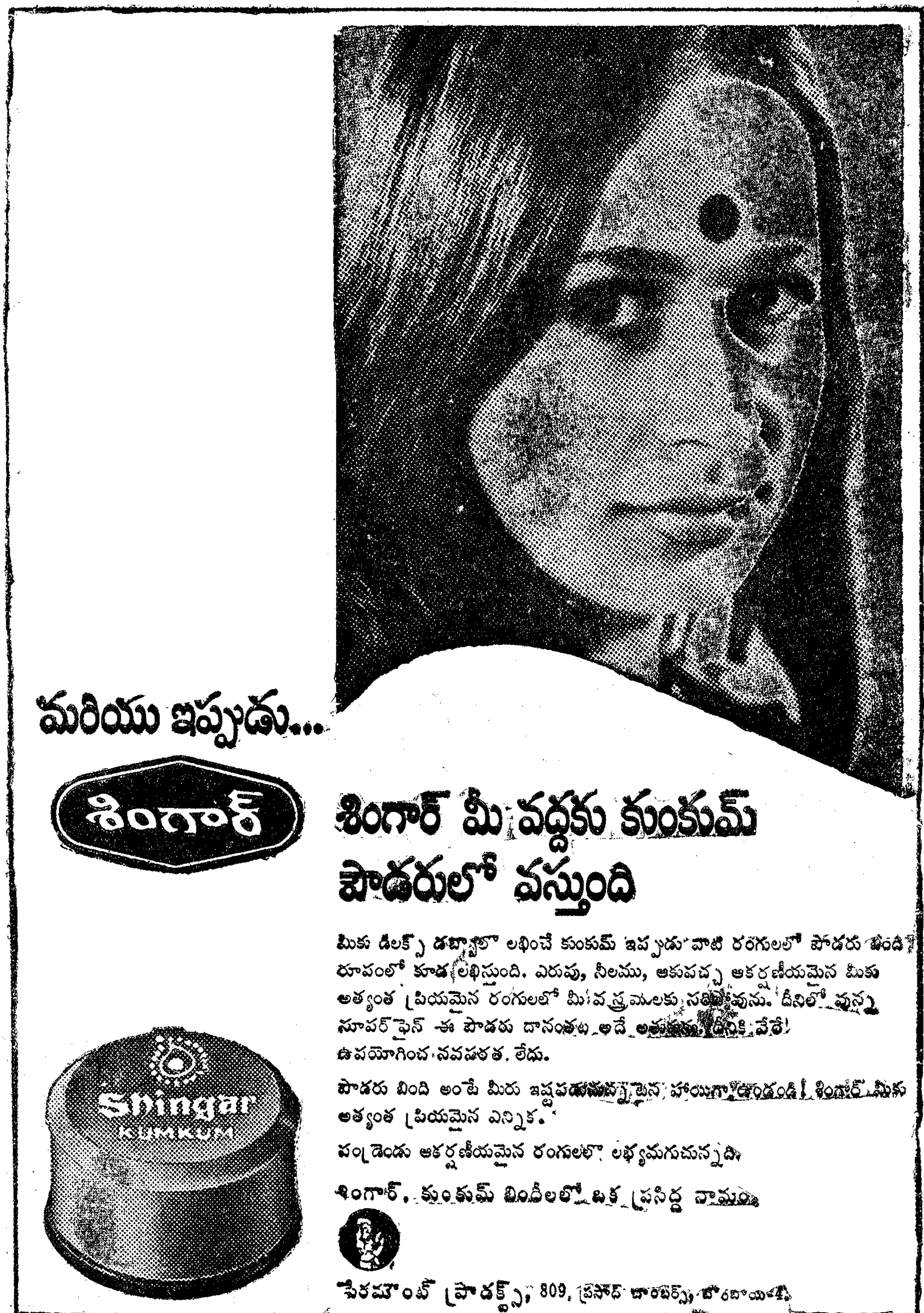

దీర్ఘ రోగులకు ఉత్తమ వైద్యము
నపుంసకత్వము, శుక్ల నష్టము, హస్తప్రయోగము, అసంతృప్తి, ఉబ్బసము (దమ్ము), బోధకాళ్ళు, చెవుడు, కడుపునొప్పి, కుష్ఠు, బొల్లి, చర్మ వ్యాధులకు పోస్టు ద్వారా కూడా వైద్యము చేయబడును.
శ్రీ బాలాజీ వైద్యశాల, డా॥ పి. కుమారస్వామి దేవర, : ఎం. బి. రోడ్, తెనాలి. ఫోన్ : 551.
బ్రాంచి 9—డి, శివాజీ స్ట్రీట్, మద్రాసు—17

వాయిదాలపై ట్రాన్సిస్టర్

స్టాండర్డ్ జపాన్ మాడల్ 3 బ్యాండ్లు ఆల్ వరల్డు డబుల్ స్పీకర్ ట్రాన్సిస్టర్ నైట్‌లాంప్ అమర్చబడినది 10 రూల నెలసరి వాయిదాల పై ప్రతీ గ్రామానికీ, పట్నానికీ పంపవచ్చు ధర రు 240/-
METRO SALES(80) P.B. 2164, DELHI-7

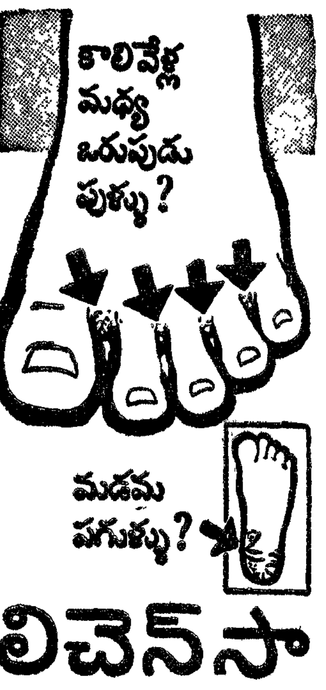

లిచెన్‌సా
వాడండి
DZ 1613 ATG

స మా జ ం

వొక్క ఊహ తక్కిన వాటిని చంపి తాను మాత్రమే నిలిచింది కాదు. రమాపతి పయి ఏ ఉద్దేశ్యం కలిగిందో చెప్పలేను. ఏ ఉద్దేశమూ కలగలేదని చెప్పడం కూడా సబబుగా వుండదు. అయితే అతణ్ణి తాకిగాని నిర్ణయం చేసుకోగూడదనే నిశ్చయానికి వచ్చాను.

మిగిలిన బాటలో కొంత నిశ్శబ్దమూ, కొంత చిల్లర చర్చా, తప్ప గుర్తించుకోవలసిన విషయాలేవీ రాలేదు. రమాపతి పూర్తిగా అడుగునబడిపోయాడు — ఊరు దగ్గరవడంతో !

* * *

మరునాడు 'స్టాఫ్—రూం'లో రమాపతి కనుపించగానే తేరిపార జూశాను.

మనిషి బక్కపలచగా వున్నా బలంగా అనిపించాడు. కొంచెం బట్టతల, లోతుకుపోయిన కళ్లు, తెల్లని చొక్కా, ఖద్దరు ధోవతి — గౌరవాన్ని యినుమడింప జేసే రూపం! చూపుల్లో గంభీరత్వం తొణికిసలాడుతోంది. వినిపించిన రమాపతిని, కనుపించే రమాపతిని దగ్గరగా చేసి చూసాను. ఒకటిగా భావించడానికి ధైర్యం చాల్లేదు. నిగూఢత్వం లౌక్యత' నిండిన మనిషిగా చూశాను. నాలోని 'పిటీ' వొప్పుకోలేదు. నరహరీ అండ్ కొ వర్ణించిన నైతికంగా దిగజారిన లక్షణాలు మచ్చుకయినా కనిపించలేదు. ప్రభావతి నిప్పులేని పొగయినా కావాలి... లేదో, రమాపతి నివురు గప్పిన నిప్పయినా కావాలి.

ఎవరూ లేనిది చూసి, 'నమస్కారం మాష్టారూ' అన్నాను.

టీచింగ్ నోట్సు వ్రాసుకుంటున్నవారల్లా తలెత్తి, 'నన్నేనా' అన్నట్టు చూశారు.

పెదాలమీద చిరునవ్వును 'లిప్‌స్టిక్'లా పులుముకుంటూ, 'నేవచ్చి వారందాటినా మీ పరిచయం పూర్తిగా కలగలేదు' అన్నాను.

కనురెప్పలను రెండు మూడుసారులు విగరేసి, భృకుటి ముడుస్తూ, సాలోచనగా చూశారు. కొంత సేపయాక, నోట్స్ మూసేసి, కుర్చీలో వెనక్కి చారగిలబడి, రహస్యం తెలిసినవానిలా పగలబడి నవ్వారు.

తికమకపోయాన్నేను.

రమాపతి అదోలాటి కంఠంతో, 'ఇందిరా గాంధిగారు, నేను యిండియాకు 'పి. యిం' వని పరిచయం చేసుకోవాలటండీ?' ఆగి' ముందరకు వంగి, చిన్నస్వరంతో, 'యీ ఊరిలో వేరెవరయినా పరిచయమయితే, అది నన్ను పరిచయం చెయ్యడంతోనే ఆరంభమవుతుంది' అన్నారు. ముఖంలో కొసరంత బాధ, పిసరంత నవ్వూ ప్రస్ఫుటనిపించింది.

అంతరాంతరాలలో నేత్రుళ్ళిపడ్డాను. నోరు పెగల్లేదు. రకరకాల సందేహాలు... సమాధానాలు లేనివి...నచ్చనివి...రమాపతిపయి నా కుతూహలాన్ని పెంచసాగాయి. ఉవ్వెత్తున ఉరుకూ, పరుగులుతీసే సాయంకాలపు సముద్రంలా వుంది మనసు—రకరకాల ఆలోచనలు...వొడ్డును తాకి. పెళ్ళున విరుచుకపడే అలల్లా. ప్రతి ఆలోచనలోంచి క్రొత్త ఆలోచన— ఒకవేపు రమాపతిపయినా నా సాభిప్రాయం యినుమడిస్తున్నా, మనసు మారుమూలల్లో 'నేను దగాపడటంలేదు కదా?' అన్పించింది.

ప్యూన్‌తెచ్చి యిచ్చిన 'యిన్‌షూరెన్స్—ప్రీమియం' నోటీసు అందుకొని, లేచి నిల్చున్నారు రమాపతి.

'క్లాసుందా మాష్టారూ?'

రమాపతి తలెత్తకుండా చూసి, వెళ్ళిపోయారు.

రోహిణీ కార్తె, సుడిగాలిలో చిక్కుకున్న దారం తెగిన గాలిపడగల్లా, నా మనసు వూహాగానాల'యానం'లో తల్లడిల్లసాగింది. నరహరీ అండ్ పార్టీ సమర్పించిన రమాపతి+ప్రభావతి=వేసక్తమీ కథలో మైనసయిన మిసెస్ రమాపతి ప్రశ్నార్థకమయిపోతుంది. రమాపతిలోని వెలుగుసోకని రహస్యమందిరపు ద్వారాలను శోధించాలనే కుతూహలం యినుమడించింది.

సాయంత్రంవరకు యినుమడించిన విరుద్ధభావ సంఘర్షణకు మనసు వేడెక్కిపోయింది. స్కూల్ కదులుతూనే రమాపతి దగ్గరగావచ్చి, 'యింటిదగ్గ రేవుంటారా మాష్టారూ?' అన్నారు చనువు సర్వంతో.

నడుస్తున్నవారల్లా ఆగి, నిశితంగా చూశారు. ఆ ముఖంలో విసుగు స్పష్టంగా కనిపించింది. లోలో కొంచెం భయం కలిగింది. తప్పు గ్రహించినవానిలా తలొంచుక నిలుచున్నాను.

రమాపతి నా బుజంతాకి ముందుకు నడిచారు. న్యూట్ ప్రహారీదాటాక, ఆగి, 'నిజం చెపుతారా?' అని కన్నురెప్పలను ఎగ దేస్తూ 'నా గురించి మీకేమి తెలిదా?' అన్నారు.

నిరుత్తరతో నిలుచుండి పోయాను. కొంచెంసేపయాక, నెమ్మదిగా 'నేను నమ్మ లేదు మాష్టారూ...' అన్నాను.

రమాపతి నిండుగా నవ్వి 'నమ్మినా, నమ్మకున్నా, నాకు కలిగే నష్టం సున్నాలేమే లెండి' అన్నారు. నడుస్తూ.

నన్ను క్షమించేసినట్లనిపించింది. వారితో పాటు నడుస్తూ, 'మీకేమీ పనిలేకుంటే షికారెళ్దామా?' జేబులోంచి ఖర్చీఫ్ తీసి ముఖం అద్దుకుంటూ అన్నాను.

'యీ పేపర్స్ యింటిదగ్గర పడేసిగాని చెప్పను' అని, రమాపతి నడక వేగం హెచ్చించారు.

దారి మధ్యలో రమాపతి యిద్దరూ పిల్లలూ ఎదురయ్యారు. పరిచయం చేశారు రమాపతి. పిల్లలుచేసిన నమస్కారం అందు కున్నాను. యిద్దరూ శుభ్రంగా, పుష్టిగా వున్నారు. ముఖాల్లో కళవుంది. మాటల్లో 'చిరుగుణం' వుంది.

నా మనసులోని ఒకేకొక ప్రశ్నకు కాలం గడిచే కొలది సమాధానాలు హెచ్చు తున్నాయి. రమాపతిమీద సానుభూతితో కాదు. ప్రభావతిమీద నాకో ఉద్దేశమేలేదు. మిసెస్ రమాపతినయి సాభిప్రాయం అంత కంటేకాదు...నరహోరీ అండ్ పార్టీని చిత్తు చేయాలనికాదు...మరెందుకో...వూహా తీతంగా వుంది...

* * *

ఇద్దరమూ కొండలకేసి నడిచాము. మోతాదుమించిన చల్లదనంతో, వేగంతో, చికాగ్గావుంది—సాయంత్రపు గాలి. నల్లని మబ్బులు గొర్రెలి మబ్బుల్ని తరుము తున్నాయి. మనసులోని ఆలోచనల్లా నొసలు మీద వెంట్రుకలు కదిలాడుతున్నాయి.

ఓసారి ఆకాశాన్ని తేరి చూసి, 'వర్షం వచ్చేలావుంది మాష్టారూ?...' అన్నాను.

గాలి కెగురుతున్న ధోవతిని చేతిలో పట్టుకున్నారు రమాపతి. చొక్కా రెపరెపా కొట్టుకుంటూంది. చెంపల్లోకి వచ్చిన నవ్వును దాచుకంటూ 'పర్వాలేదు పదండి. వర్షానికీ, వాగుడుకీ భయపడేవాడు లేకంటే వుండలేడండీ...' అన్నారు.

నాలో కొంత సిగ్గూ, సంభ్రమాశ్చర్యాలు కలిగాయి. ఆత్మీయంగా ఓసారి చూసి, దావు లోని నల్లరాళ్ళకేసి తిరిగాను.

రమాపతి గాలి వాలుగా కూర్చున్నారు. దిగువగా నేను.

యుద్ధానికి సిద్ధమయిన సయినికునిలా —నా మనసులో వూహాతీతమయిన పరిస్థితి మా యిద్దరి వయసుల మధ్యనున్న వ్యత్యాసం నాకు మాటల్ని ప్రసాదించడం లేదు. ఏమరుపాటుగా గస్తీతిరిగే సయినికు నిలా, రమాపతి ఏం చెపుతారోనని, తదే కంగా చూడసాగాను.

రమాపతి కాళ్ళు బారుగా చాచి, చేతుల్ని వెనక్కి రాళ్ళమీద ఆనించి, దారినే పోతున్న గొర్రెల్ని తదేకంగాచూస్తూ, 'చేస్తున్న పనిలో తప్పులేనంతకాలం ఎవరికీ భయపడ నవసరం లేదనుకొంటాను. విమర్శించే వాళ్ళు, వెక్కిరించేవాళ్ళు. ఆపని చేస్తున్నా రంటే, మనలో తప్పుగ్రహించి కాదు. వాళ్ళ 'మేనర్' అది. ఏమంటారు?' నిశ్శబ్దాన్ని భంగపరుస్తూ అన్నారు.

ఏదో ఒకటి అనాల్సిన అవసరాన్ని గుర్తించి. 'మీకు తెలియనిదేముంది మాష్టారూ?... సమాజమన్నాక, ఎదుటి వాళ్ళను గురించి ఏదో ఒకటి అనుకోవడం సహజం...అవన్నీ పట్టించుకుంటే, ముం దుకు పోలేం.' అన్నాను.

దూరాన కొండల సంధ్యాకిరణాలు కల నేత పట్టుచీరలోని జరీపోవుల్లా వున్నాయి. డొంక దారిన పోతున్న పశువులు లేపు తున్న దుమ్ము,—వయసు మళ్లిన పడుచు గడిని చూసి, పడుచుపిల్ల ఎగతాళిగా నవ్వుతూ, నిర్లక్ష్యంగా నడిచిన తీవి నడకలా—పడమటి కొండల్లో కూరుకు పోతున్న రౌద్రం వుడిగిన పగటిరాజును లెక్కచెయ్యకుండా తూరుపు రేఖనుంచి గబ్బిలం మొహంతో వస్తున్న—నిశాకన్యకు ఎదురొగుతుంది, చెట్లమీద కాకులు సమాజంలోని సగటు జీవుల మానసిక దౌర్బల్యాన్ని సూచిస్తున్నాయి.

రమాపతి చిరునవ్వు నవ్వారు. 'ఏమో, యీ సమాజం ...' గడ్డిపువ్వును త్రెంచి, రేఖలు విడదీస్తూ. 'ఐదు సంవ త్సరాల క్రితం అకస్మాత్తుగా లేచిన పొగలో వుక్కిరిబిక్కిరయ్యాను. మాష్టారూ. ప్రపం చంలో మంచికి స్థానం లేదనుకున్నా. కాని మంచిలో కలిసి నిందలూ, నిష్ఠ్రూ రాలూ, చెడులో డాంబికోల్లాసాలూ, చిల్లర ఆనందాలూ. తప్పకుండా వుంటాయి. నిజం. ఆసమయంలో మరొకరేం చేసేవారోగాని, నా యిద్దరు పిల్లలను చూసి ముక్కు మూసుకుందా మనుకున్న వాడినల్లా చెవులే మూసికొన్నాను.' అన్నారు.

త్రాగినవాడిని మరింత త్రాగించడంలా, పొంగిన హృదయాన్ని యింకా పొంగించడం చాలా సులువు. నెమ్మదిగా అన్నాను. 'ఈ నిందల్ని విని అయినా మీరు క్షమ్మం

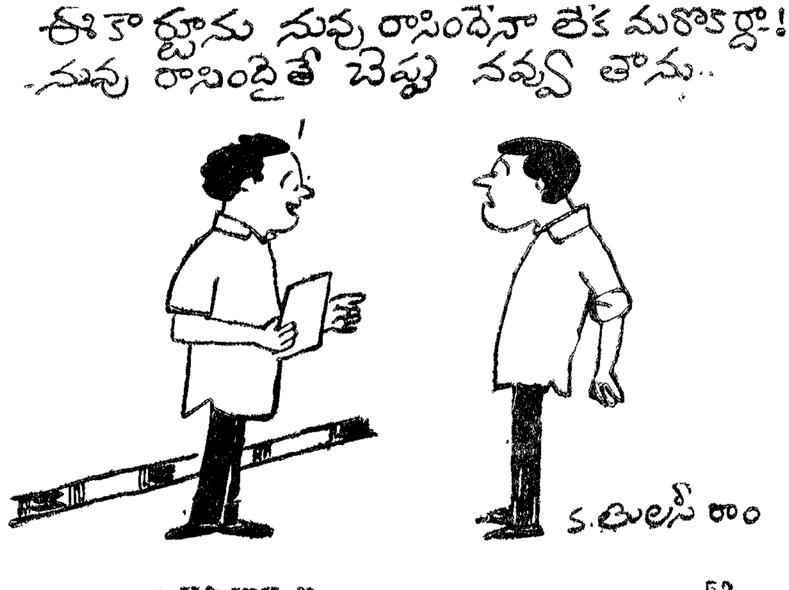

పోకుండా వుండాల్సింది.' మెల్లిగా ప్రభావతిని వుంచుకొని.

మరుక్షణమే రమాపతి ప్రపంచాన్ని పూర్తిగా గ్రహించాక. పొత్తు కుదరక. విసుగెత్తి, విరక్తితో బ్రతుకుతున్న యోగిలా నవ్వారు. నాలో అనూహ్యమయిన ప్రశ్నార్థకాలు .... ఆశ్చర్యార్థకాలు !... భావ సంరంభం !... నా మనసు 'ఏ' సర్టిఫికేట్ సినిమా చూడడానికి డబ్బుల్లేక పోలుచుట్టూ తిరుగుతున్న యవ్వనం రుచులు వింటున్న 'ప్లాట్ ఫ్రాం' కుర్రాడిలా అవేశపడసాగింది.

'మీకు చెప్పక పోవడమెందుకు లెండి. అక్కడో చిన్నయిల్లు కట్టిస్తున్నాను.' అన్నారు.

పరిపరి విధాల పోతున్న ఆలోచనలతో అసలు విషయాన్ని రాబట్టడానికి, మనసులో మాటల—ఫార్ములా తయారు చేసికుంటున్న వాడినల్లా వులిక్కిపడ్డాను. రెప్పలు తాటిస్తూ. సూటిగా రమాపతిని చూశాను. యిల్లు కట్టించడంలోని నిజానిజా లెలా వున్నా ప్రభావతి మీంచి నా దృష్టి మళ్లిస్తున్నా రనిపించింది.

'ఏమిటలా చూస్తున్నారు?' అన్నారు రమాపతి.

'ఈ విషయం చెప్పి వాళ్ల నోళ్లు మూయించక పొయ్యారా?'

'ఎవరి నోళ్లు...' రమాపతి మానవ ప్రవృత్తిని పూర్తిగా రుచిచూసిన వానిలా నవ్వి. 'సమాజం నోరు మూయించడ మంటే, మన ముక్కు మూసికోవడం అన్నమాట.' అన్నారు.

సమాజం

ఊరిలోంచి ఏవో అస్పష్టమయిన అరుపులు. కుక్కలు దీర్ఘం తీసి మొరుగుతున్నాయి.

'గమ్మత్తేమిటంటె, ఎవరూ నా యెదురుగా నిల్చోలేదు. నేను కలిపించుకొని కలిసే స్వభావంలేని వాణ్ణి,' నా కన్నుల్లోకి జాలిగా కొన్ని క్షణాలుచూసి, 'వాళ్ల క్రియలకు వంత పలుకుతగా. వ్యక్తిత్వం చచ్చి బ్రతకనందుకు...' స్వరం గద్గదికంగా వుంది.

దూరాన్నుండి హోలియో...హోలియో... అనేకేక, దగ్గరలోని 'చెట్టుమీద కాకుల అరుపులతో కలిసి, ఏటువేపు నుంచి వస్తుందో తెలీడంలేదు. నల్లని మబ్బుల్ని చీల్చుకొని నక్షత్రాలు నవ్వుతున్నాయి.

నా కుతూహలం కనురెప్పల్ని కట్టి పడేసింది. పరిసరాలను పారద్రోలింది. క్షణాలు భారంగా నడుస్తున్నాయి.

రమాపతి చాలా తేలికగా నిట్టూర్చి. 'పదండి...చీకటి పడుతుంది.' అంటూ లేచారు.

అపశకునం విన్నవానిలా వులిక్కిపడ్డాను. గంట పబ్బగా కూర్చోబెట్టి ఆప్యాయంగా అనుభవాలన్నీ చెప్పేసి. అసలు విషయం రహస్యంగా వుంచేసినందుకు ఆయోమయంగా చూసి నిర్లిప్తంగా వెంబడించాను.

చుట్టూరా కీచురాళ్ల ఘీంకారం భయంకరంగా వినిపిస్తోంది. అవి ఎందు కరుస్తాయో. ఎక్కడుంటాయో, ఎలా వుంటాయో నాకు తెలీదు; వాటి అరుపుల వల్ల కలిగే నష్టం కూడా లేదనుకుంటాను కాని పిరికి వానికి అడుగు ముందుకు పడదు.

రమాపతి సాహిత్యం గురించి ఏన్నో చెపుతున్నారు. అతను చెప్పే విషయం నా చెవుల్లో దూరడంలేదు. మనసు అతన్ని గురించి అంచనా వేస్తుంది. ఊరు దగ్గర వడంతో నా ఆరాటం అధికమయింది.

రమాపతి అసలు విషయం దాచడానికీ నరహరీ అండ్ సమాజం హేళన చేయడానికీ. సంబంధం వుండే వుంటుందనిపించింది. అయినా అడగకుండా వుండలేక పోయాను.

అడిగాను.

బిగ్గరగా నవ్వారు రమాపతి. అయిదు నిముషాలు గడిచాయి. 'యీ సమాజంలో చెప్పుడు మాటలకున్న ప్రభావ మెంతటిదో గమనించండి. నన్ను గురించి నేను చెప్పుకున్న దానికంటే. యితరులు చెప్పిన దానికే మీమనసు కట్టుబడింది...నాకు యిద్దరికి మించి పిల్లలు పుట్టకపోతే నేను ఆపరేషన్ చేయించుకున్నాననే వుద్దేశ్యం ఎందుకు?' ఎదురు ప్రశ్నవేశారు రమాపతి.

నా మనసులో...క్షమించాలి...మాటల్లోకి మార్చలేని మానసిక స్థితి నాది. అస్పష్టంగా చెప్పి. ఆత్మద్రోహం చేసుకునేకంటే, అసమర్ధతను చాటుకోవడం తప్పు కాదనిపిస్తుంది.

* * *

మరో వారానికి అనాలోచితంగానే రమాపతి గారితో కలిసి, వారు కట్టిస్తున్న యింటిని చూసేందుకు ఖమ్మం వెళ్లాను. నిజంగా ఆశ్చర్య పోయాను. చిన్నయిల్లు అంటే రిటయరయ్యాక వుంటానికేమో అనుకున్నాను. మూడు పోర్షను ముందు భాగాన 'షాప్స్' వెనుక భాగాన 'ఫామిలీస్' వుండేందుకు అనువుగా వుంది. మనసులోనే వారిని అభినందించాను. ఆ మధ్యాహ్నం ప్రభావతి యింట భోంచేశాము.

షరా:—ప్రభావతి ఎవరో అడక్కండి యింత చెప్పి అది చెప్పక పోవడానికి రహస్యమేమీకాదు. యింత చెప్పాను కాబట్టి. సొంతంగా పరిశీలించి సొంత నిర్ణయాలు చేసుకోమంటున్నాను. కాదు కూడదు చెప్పమంటారా?... రమాపతి పెదనాన్న బిడ్డ—ప్రభావతి?